

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חֶמְדַּת יָמִים

HEMDAT YAMIM

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ שְׁמוֹת תַּשְׁפ"ד

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת - אֲנָשֵׁי הַשֵּׁם

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

מה המיוחד בשמות?

מדוע השמות מודגשים בפתיחה לחומש השני?

עיינו גם בחמדת ימים לפרשיות **בראשית ונח**, שנת תשע"ז, שם עסקנו בהיבטים נוספים של הקריאה בשם.

המדרש במקום (שמות א, א) מלמדנו: "די"א ואלה שמות. זה שאמר הכתוב "טוב שם משמן טוב" (קהלת ז, א), שלשה שמות יש לו לאדם, אחד מה שקרא לו הקדוש ברוך הוא מתחלה, שנאמר "ויברך אותם ויקרא את שמם אדם". ואחד שקוראים לו אביו ואמו, כגון ראובן, ואחד שקונה הוא לעצמו במעשיו" (מדרש אגדה שמות פרק א פסוק א).

עוד מלמדנו המדרש, כי ישראל נגאלו ממצרים גם בגלל "שלא שינו את שמם" (שמות רבה פרשת שמות פרשה א). חשיבותו של השם מודגשת גם במנהג שנהגו רבים לומר בסוף תפילת שמונה עשרה, פסוק שכולל את שמו של המתפלל או שמתחיל באותו הראשונה של שמו ומסתיים באות האחרונה של שמו. המנהג מבוסס על המסורת כי אחת השאלות הראשונות שהאדם נשאל עם עלייתו לגזי מרומים היא: מה שמך?

מצאנו גם כי לשם שם נתייחד מקום מיוחד. כאשר נח מקיץ מיינו, ומגלה שיש הבדלים מהותיים בין בניו, הוא מברך בעיקר את שם בנו: "וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ יְקֹוֹק אֱלֹהֵי שָׁם ... וַיִּשְׁכַּח בְּאֶהְלֵי שָׁם" (בראשית ט, כו – כז). נציע הסבר שיחבר את המדרשים והמנהג לחטיבה אחת.

שמו של אדם מבדל אותו מאחרים ומאפשר לו לגלות את ייחודו בעולם.

שמו הראשון הוא השם שהקב"ה נתן לו. לשם זה שני תפקידים: הראשון, לחבר אותו לבורא עולם, והשני, לתת לו את האפשרות להפוך את חייו הגשמיים לחלק מעולמות רוחניים גבוהים.

השם השני הוא השם שנותנים לו ההורים. בנתינת השם ההורים מביאים לידי ביטוי את תפילותיהם וייחוליהם לצאצאם. הם מבטאים גם את האיחולים שלהם, שילוו את בנם או בתם בכל אשר יפנו. אמירת הפסוק בסוף תפילת שמונה עשרה מזכירה לאדם את המטרה אותה הוא אמור להשיג בימי חלדו על האדמה.

השם השלישי הוא השם שנותנים לו מעשיו.

המשוררת זלדה (מישקובסקי) הרחיבה מאוד בנושא זה. עיינו בשירה הנפלא - לכל איש יש שם.

נציע כי השם השלישי, השם "שקנה לעצמו במעשיו" הוא השם שמעשיו כלפי חבריו נתנו לו. שם זה מושפע מאוד מהפן החברתי, או כפי שהוא נקרא בפי חכמים – בין אדם לחבירו. יש להבנה זו משמעות חשובה. כל אדם שבחר להגדיר את עצמו כמי שמתדל לחיות, כמי שמנסה לעבוד את הקב"ה על פי השם שהקב"ה נתן לו, הופך להיות שגריר של מחפשי הדרך להגברת השכנת השכינה, ולחיזוק הקשר עם הבורא. ככזה מוטלת עליו חובה כפולה ומכופלת: להיות מחובר לציבור, לשאת בעול עם הציבור ולקדש שם שמים בהליכותיו - בתחום של "בין אדם לחברו".

הצלחה גדולה בתפקיד של עובד השם, בתחום של "בין אדם למקום", ללא הצטיינות ב"בין אדם לחבירו", עלולה להביא את התוצאה ההפוכה ולגרום, ח"ו, לחילול השם גדול. עכשיו מובנת גם השאלה מה שמך? האם הגעת לכאן כמי שמייצג את שלושת השמות.

הפתיחה של החומש השני, חומש שמות העוסק בגאולתם ל ישראל ממצרים והפיכתם לעם מזכירה לנו את שני הנושאים החשובים בחיי כל יהודי. מצוות ש'בין אדם לחבירו' ומצוות של 'בין אדם למקום'. ללא הקשר בין החברים אי אפשר להתחבר עם הקב"ה, עם 'המקום'.

נעזיר כולנו יחד לבשורות טובות, ניצחון לכוחות הביטחון, רפואה שלמה לפצועים,

החזרת החטופים (הם בוודאי גם פצועים) ולנחמה משמים למשפחות הנופלים למען הכלל.

(לשיעורי הרב יוסף כרמל ביוטיוב)

לְעִילּוֹי שְׁמוֹת

לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

הרב ישראל רוזן י"ג בחשוון תשע"ח	הרב יהושע רוזן ט"ו באדר א' תשפ"ב	מר משה וסרצוג כ" בתשרי תשפ"א	פרופ' ישראל אהרוני י"ד בכסלו תשפ"ג	הרב ד"ר ג'רי האכבוים י"ח באדר ב' תשפ"ב
ר' שמואל וגב' רבקה ברנדמן ט"ז בטבת תשפ"ג / ח' באייר תשפ"א	הרב ראובן וחיה לאה אברמן ט' בתשרי תשע"ו / כ' בתשרי תשפ"ב	הרב שמואל כהן שבט תשפ"א	הרב שלמה מרזל י' באייר תשע"א	מר שמואל וגב' אסתר שמש י"ז בסיון / כ' באב
בלהה בת ישראל מרמורש ז"ל א' מנחם אב תשפ"א	מר יצחק טרנסקי כ"ח באדר תשפ"א	הרב שמואל כהן שבט תשפ"א	ר' מאיר וגב' שרה ברכפלד (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	הרב אשר וגב' סוזן וסרטיל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף
חיים לייב בן מיכאל קרייסל ב' בשבט	מר זליג וגב' שרה ונגרובסקי כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	מר זליג וגב' שרה ונגרובסקי כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	ר' אברהם ומרת גיטה קליין י"ח באייר / ד' באב	ר' אליהו כרמל וגב' מלכה טויבע כרמל ח' באייר תשע"ו / י"א במנחם-אב תשס"ט
מר אלישע בן רבקה וגב' שושנה בת שרה	מרת לאה מאיר כ"ז בניסן תשפ"ב	מרת לאה מאיר כ"ז בניסן תשפ"ב	גב' מירה קושיצקי נלב"ע כ"ב בסיון תשפ"ג	גב' ג'ולי קושיצקי י"ט באדר ב' תשפ"ב

Eretz Hemdah

ארץ חמדה, ע"ר

רח' ברוריה 2, ירושלים 91080 Bruriya St.,

Tel: 02-5371485 info@eretzhemdah.org WWW.ERETZHEMDAH.ORG

חֵמְדַּת הַשַּׁבָּת

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית "מורנו" מבית 'ארץ חמדה'

האם יש מעשה מצווה בחילול שבת לצורך פיקוח נפש, כאשר האמת היא שאין בו צורך?

יוצאת קריאה לחברי מד"א, יש אירוע. החברים, ממקומות שונים בעיר, ממהרים לרכבים. חשוב שכמה יצאו במקביל כדי להגיע לאירוע בהקדם האפשרי. מגיע הרכב הראשון, רואים שמדובר בהחייאה פשוטה, אין צורך ברכבים נוספים. אחד החברים אומר: בואו נדוווח לאחרים שהכל בשליטה, חבל שיבואו עד לכאן. עוצר אותנו חברו ואומר: רגע, אבל יש חילול שבת בהוצאת ההודעה הזאת. למה שנחלל שבת כדי להודיע שלא יבואו? משיב הראשון: מעבר לזה שאנחנו סתם מטריחים אותם להגיע, בהארכת הנסיעה שלהם יש חילול שבת נוסף. עונה השני: נכון, אבל זה לא תפקידנו לחלל שבת כדי למנוע את חילול השבת שלהם! ראשית חשוב לציין שהשאלה לא מאוד מעשית. ברוב מוחלט של המקרים יש צורך להודיע לשאר העוסקים בהצלה כדי שרכביהם יהיו מוכנים לקריאה הבאה. כיום גם קיים מכשור ברוב רכבי ההצלה השונים המספקים את המידע אודות אירועים שונים ללא צורך בחילול שבת נוסף. ובכל זאת, יש משמעות לדיון העקרוני.

במסכת מנחות (דף סד ע"א) רבה אומר שאם יש צורך להביא פרי מסוים לחולה שיש בו סכנה, ורצו עשרה אנשים לקטוף ולטלטל אותו, אפילו ברשות הרבים, לא מונעים אותם, למרות שתשעה מתוכם יבצעו מלאכות מל"ט אבות מלאכה בשבת. הביאור הלכה (סימן שכט סעיף טו) מחדד שמדובר במצב בו יש דחיפות ואין זמן להמתין ולראות מי הקרוב ביותר. כמובן שאם אין דחיפות להשיג את הפרי ברגע זה אפשר ונכון לצמצם את חילולי השבת.

הניסוח בגמרא שם הוא שכולם פטורים. השולחן ערוך מוסיף שגם אחרי שהתרופה הדרושה הגיעה, ליתר הבאים להציל ייש להם שכר טוב מאת ה', אפילו הבריאה בראשונה."

בעבר נגענו בכך שיש להזדרז ולעסוק בפיקוח נפש, מפני שאיננו רואים בזה מעשה הנעשה בדיעבד בעל כרחנו, אלא מצווה שראוי להזדרז ולעשותה. אם כך, לכאורה ראוי לתת שכר למי שעוסק בפיקוח נפש.

לאור זאת אומר הגרש"ז שהנוסעים להציל מקיימים מצווה. וגם אם ההצלה כבר קרתה, ומתברר שאין צורך בנוסעים הללו, יש מצווה בנסיעה זו. אין טעם שאדם יעבור, אפילו על איסור קל, כדי למנוע מכך שאדם אחר יעשה מצווה!

אך הרב אשר וייס אומר שהדברים אינם כה פשוטים. לו יצויר שיאמרו לאדם שהוא מוכרח לאכול ביום הכיפורים מפני פיקוח נפש. לאחר מכן יתברר שבעצם לא היה צורך באכילה זו. אומר הרב וייס: ודאי שהאכילה נעשתה באונס. אך קשה לומר שהיה בה מצווה. השולחן ערוך אומר יותר מכך: אמנם תשעה האנשים האחרים לא הצליחו לעסוק בפיקוח נפש. כמובן שחילול השבת שלהם נעשה באונס, אך קשה לומר שיש במעשה זה מצווה.

הרב אשר וייס מבקש להעמיק הלאה. נניח שאדם ביצע בדיקה רפואית מחשש למחלה מסכנת חיים. במסגרת אותו החשש הרופאים מורים לו לאכול ביום הכיפורים. בדחילו ורחימו, מתוך חשש פיקוח נפש, הוא מתכוון לקום בבוקרו של יום הכיפורים ולאכול. עתה הבדיקה חזרה, והרופא יודע שאין צורך לחולה לאכול. האם הרופא ימנע מלהתקשר אל החולה בכדי להודיע לו שאין צורך בכך שיאכל? הרי החולה חושב שהוא אוכל לצורך הצלת חייו. האם על הרופא לחלל את יום הכיפורים בכדי להודיע לחולה שאין צורך בכך שיאכל?

זו השאלה שהרב אשר וייס מציג. הרב וייס מציג את השאלה כשאלה רטורית, למרות שלכאורה זו שאלה מקבילה בדיוק לשאלה שלנו. לכאורה קשה להבין: מדוע השאלה שלנו זו שאלה קשה, ואילו השאלה של הרב וייס זו שאלה רטורית? בשני המקרים אדם עומד לעבור על איסור כרת לצרכי פיקוח נפש, בשניהם אדם אחר מסוגל לעבור על איסור קל בכדי ליידע אותו שאין צורך באיסור הכרת לצורך פיקוח הנפש. על פניו בשני המקרים מתעוררת אותה ההתלבטות: האם לעבור על איסור קל בכדי להציל את העוסק בפיקוח נפש מאיסור חמור?

נראה שההבדל בין המקרים אינו למדני, אלא הבדל רגשי. כאשר אדם אוכל, הוא אוכל בשביל עצמו. אמנם במידה והוא נמצא בפיקוח נפש הוא מחויב על פי דין תורה לאכול, גם ביום הכיפורים. אך התחושה היא שיש כאן טיפול בעצמו, ובזה יותר קשה לאדם להקל עם עצמו. לעומת זאת, מי שיוצא להציל אחרים יודע שהוא לא מחלל שבת בשביל עצמו. הוא מחלל שבת בשביל האחרים, ורק בשבילם. לכן יותר קל לנו לקבל שלפעמים אדם יחלל שבת בחשבו שהוא הולך להציל אחרים, מאשר לקבל את זה שאדם יעבור על איסור בכדי להציל את עצמו.

מתוך כך הרב וייס אומר שאין זה סביר לומר שאדם מקיים מצווה בכך שהוא אוכל ביום הכיפורים שלא לצורך. אמנם אם לא הודיעו לו שאין צורך, הוא אנוס, אך אין בכך קיום מצווה. מתוך כך הוא אומר שגם הנוסעים באמבולנס שלא לצורך מחללים שבת שלא לצורך. אמנם הם אנוסים, ומחובתם לעשות זאת. ואף יתברכו מן השמיים על מסירות הנפש והזריזות לצאת להצלת נפשות. אך מצווה אין כאן. ממילא, ברגע שאנו מסוגלים למנוע אותם מנסיעה בשבת, אנו מוכרחים למנוע זאת מהם, בכדי שלא יחללו שבת שלא לצורך.

הגרש"ז חולק על הדברים מכל וכל. הוא אומר שכאשר יוצאים מספר רכבים להצלה בשבת, כולם מקיימים את מצוות ההצלה. גם אלו שבסוף מתברר שאין בהם צורך עשו מצווה בעסקם בהצלה, ובכך שהם משאירים את מערכת ההצלה יעילה וטובה. אם כך, מצד אחד ישנם האנשים בשטח שיודעים שאין צורך בכך שאנשים נוספים יגיעו. הם מתלבטים אם לעבור על איסור קל. אם לא יעברו על האיסור הקל, האנשים שבדרך ימשיכו בנסיעתם – שהיא מצווה! לכן הגרש"ז אומר שאין טעם לעבור על איסור קל בכדי לקיים מצווה.

כאמור, הרב וייס מציג את המקרה של האכילה ביום הכיפורים כראיה ניצחת לכך שוודאי שבמקרים מסוימים לא נתייחס לעיסוק בהצלה כהצלה ממש. אך לכאורה הגרש"ז היה חולק גם על כך. יתכן וריגשית קשה לזהות את האכילה ביום הכיפורים כמעשה מצווה. אך אנו צריכים להתחזק באמונה ולדעת שגם לאכול ביום הכיפורים זו מצווה אם זה נועד למנוע פיקוח נפש. מעניין הוא שאלו שתי השיטות המרכזיות. לפי הגרש"ז הנסיעה, גם אם אין בה הצלה, זו מצווה, ולכן אין טעם למנוע את המשך נסיעתם. ולפי הרב וייס, אמנם יש להם שכר, אך אין בכך מצווה. קשה למצוא את שתי השיטות האחרות: יש מקום לטענה שאין במעשיהם מצווה, ואעפ"כ אין צורך להודיע להם להימנע מנסיעה. וכן להיפך: כל עוד הם לא יודעים, נסיעתם היא מצווה. גם אם אנו יודעים שאין צורך בנסיעה, ואיננו מיידעים אותם, יש בנסיעתם מצווה. אך אם אנו יודעים, חובתנו ליידע אותם בכדי שיימנעו מחילול שבת שלא לצורך.

למעשה, כאמור, השאלה אינה כל כך מעשית. אך הדיון העקרוני, האם יש מצווה בחילול שבת כאשר האמת היא שאין צורך בו, זו שאלה שראויה לעיון ודיון.

ארץ חמדה – קישור לשיעורי "מורנו" ביוטיוב

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן, יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה" הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח וביור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון חוקי, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישי, זכויות אזרח ועוד ועוד. זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"י)

Manchester, England

מנצ'סטר, אנגליה
ניסן תשע"ט

נכתבה כתובה דאירכסא ואחר כך נמצאה הכתובה הראשונה

שאלה

זוג שחשבו שכתובתם נאבדה והלכו לבית דין וכתבו להם כתובה דאירכסא ואחר כך נמצאה הכתובה הראשונה, איזו כתובה יקיימו?

תשובה

מסתבר שכוונת הזוג הייתה רק שהכתובה דאירכסא תהיה תחת הכתובה שנאבדה ולא התכוונו למחול על שעבוד הכתובה הראשונה, ולכן יש לקיים את הכתובה הראשונה¹.

¹ בפתחי תשובה (אבהע"ז סימן סו ס"ק ג) כתב:

"עיין בתשו' מוצל מאש סימן כ"א שנשאל מי שאבדה שטר כתובתה וכתב לה בעלה כתובה אחרת והכתובה הראשונה היתה עשרת אלפים לבנים ועכשיו כתב לה חמשת אלפים ולא מיחת' האשה ולא קפדה כלל. אם אח"כ תמצא הכתובה הראשונה ותתגרש או תתאלמן אם נאמר שכתובה הראשונה כבר נמחל שעבוד' או נאמר דכיון שהיתה בטעות שחשבה שהיא אבודה אבל עכשיו שנמצאת עדיין שעבוד החוב הראשון קיים. והשיב דאם בכתובה השני' אינו כתוב כלל בשביל נדוניא או תוספת אלא סתם כתב לה ה' אלפים לבנים מפני שאמרו חז"ל אסור לשהות עם אשתו שעה א' בלא כתובה לא מבעיא אם נמצאת אח"כ כתובה הא' דמעולם לא נמחל רק שעבוד המנה או מאתים הראשונים ועתה הרי פירש שעבוד האיסור עשה לה כתובה וזה אינו רק למנה ומאתים שזהו האיסור דוקא אבל נדוניא ושאר דברים שהם מלוה וחוב גמור עליו לא נמחל השעבוד בשביל שכתב כתובה אחרת בעבור המנה ומאתים ומה שכתב חמשת אלפים אף על גב שהי' מספיק המנה ומאתים יש לנו לומר שהוסיף לה כמ"ש ז"ל אם רצה להוסיף כו' ואפילו שהכתוב' הראשונה לא נמצאת כלל אם אין הכחש' ביניהם רק שהבעל טוען שכיון שנכתב כתוב' אחרת נמחל שעבוד' לאו כל כמיני' אבל אם הזכיר בתוך הכתוב' החדש' שבשביל נדוניא ותוספת כתב לה זה והיא ידעה זה וקבילת הא דא"י דבטל' לה כתוב' הראשונה ואפילו נמצאת חספא בעלמא הוא עכ"ד".

משמע שלגבי החיוב הבסיסי של מנה או מאתיים, הכתובה השנייה ביטלה את הראשונה, וכל דיונו הוא רק לגבי השינוי בסכום ההתחייבות בין הראשונה לשנייה, האם האומדן הוא שהתכוון לבטל את החיוב הראשון ולשים במקומו את החיוב השני, או שמא דעתו הייתה להוסיף על החיוב הראשון.

בשו"ת שבת הלוי (חלק ח סימן רפח אות ג) כתב:

"ואשר שאל בענין כתובה דאירכסא אם נמצאת הראשונה אח"כ אם צריך להשמיד איזה מהם, ואיזה יקיים".

הנה אם אין בכתובה השני' שום תוספת על הראשונה, אז גובה באיזה שתמצא, והאחרת צריך לקרוע עיינו בחו"מ סי' מ"א ובשו"ע אה"ע סי' ק' ס"ד, ואם ראשונה מזמן הנשואין ושני' מזמן מאוחר יותר יש נפ"מ לדינא אם שני' כמו ראשונה או אם יש תוספת כמבואר באה"ע סי' ק' שם. ואסתגר כעת בזה.

הדושי"ת באהבה ובלונ"ח, מצפה לישועת ה'.

ואמנם כ"ת העיר שוב מדברי התה"ד פו"כ סי' צ"א, ומדברי המוצל מאש סי' כ"א [ועיינו פת"ש אה"ע סי' ס"ו ס"ק ג' הביאו] דמשמע דפשיטא להו דאם כתב כתובה דאירכסא ושוב נמצאת הראשונה דבטלה הראשונה לגמרי, הנה לדידי לא פשוט כ"כ דמש"כ המוצל מאש דראשונה חספא בעלמא היינו כשהשני' פחות מהראשונה דיש הוכחה דה"י כאן ויתר ומחילה, אבל כשכתוב שניה כראשונה, ואח"כ נמצאת

הראשונה אין זה דומה לגמרי לפ"ד לדין נמחל שעבודו דהראשון חספא בעלמא כיון שהי בטעות וסברה שאבדה ונתגלה שלא אבדה, כאשר הזכיר המוצל מאש סברא זו בראשית דבריו.

וזה שייך ביותר במקרים הרבה שהאשה לא יודעת כלום אלא הבעל הרגיש באבדון השטר כתובה והולך לבי"ד וכותב ומקנה לה כתובה שני ואח"כ נמצאת הראשונה דהיא לא מחלה לעולם, ונתגלה שכל כתיבת כתובה השני הי' בטעות בכזה דעי"ת נוטה שיכול לקיים איזה שירצה משניהם, ויכול להיות דהדין שיקיים דוקא הראשונה אם יש נפ"מ בזמן השעבוד דלא מחלה לעולם, ובזה עדין צל"ע, ולשון התה"ד שם סתום מאוד כאשר העיר בתשובת מוצל מאש שם, וקשה לעמוד מדבריו על כל החילוקים בהלכה זו. נראה שטעמו הוא שדרך כלל כשכותבים כתובה דאירכסא הכוונה היא רק על מנת שלא ישהה את אשתו ללא כתובה, ואין כלל כוונה למחול על שעבוד הכתובה הראשונה.

בצפונות גיליון טו (תשנ"ב) הרב שמואל אליעזר שטרן כתב בסוף דבריו (עמוד נה):

"וממוצא דברינו נראה למסקנא דמילתא, דבודאי בגוונא דנמצאת הכתובה הראשונה צריך לקרוע את הכתובה הראשונה ולהשאיר ברשותם את הכתובה השנייה, דהכתובה הראשונה היא בטילה ומבוטלת כעפרא דארעא... ומעתה נראה לענ"ד דמי שעבר וקרע את הכתובה השנייה ונתתה בידו רק הכתובה הראשונה בלבד, עליו לכתוב השתא כתובה מחודשת... ויקרע את הכתובה הראשונה, דאותה כתובה אין לה תוקף כלל וכלל".

אבל בצפונות גיליון יז (תשנ"ג), מורנו הגר"י גולדברג השיג על הדברים האלה וטען שדרך כלל אין לראות בכתיבת הכתובה השנייה מחילת השעבוד של הכתובה הראשונה וצ"ע שכן רואים בנתיבות המשפט (סימן ל ס"ק ו וכן בסימן רמ).

גם הרב שטרן עצמו כתב אחר כך (קובץ מבית לוי גיליון ז, תשנ"ה, עמוד ס אות יב): "כתבו נוסח כתובה דאירכסא ואחר כך נמצאת הכתובה הראשונה, אינה רשאית להניח את שניהם ברשותה, וצריך לקרוע אחד מהם. ויש סוברים דקורע את הראשונה ומניח השנייה, ויש חולקים וסוברים דמניח את הראשונה ולא את השנייה, ויתכן שיהא רשאי להניח איזה שירצה".

ובמנחת שלמה (חלק ג מהדורת תשנ"ט, קג, יח אות ג) כתב: "בכתבו כתובה דאירכסא ואח"כ נמצאה כתובה ראשונה, איזה מהם יקיים ואיזה יקרעו. מסתבר דבזמננו אין האשה חושבת בכך על מחילה ויכולים שפיר לקרוע את השנייה אך הואיל ועכ"פ הזכירו חשש זה אפשר שכדאי לקרוע את הראשונה".

למעשה מסתבר שכוונת הזוג הייתה רק שהכתובה דאירכסא תהיה תחת הכתובה שנאבדה ולא התכוונו למחול על שעבוד הכתובה הראשונה, ולכן עדיף לקיים את הכתובה הראשונה. וכן הסיק הרב אליהו חיים בר שלום (משפט הכתובה חלק ז עמוד סה), ש"אם ההתחייבות בשתייהן שוה בדיוק... יכולים לקרוע איזה שירצו, אף עדיף שיקרעו את השנייה", ועיינו שם במקורותיו ובדיונו.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,
הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ

יועצים מדעיים:
הרב פרוי אברהם שטינברג
הרב פרוי דרור פיקסלר
הרב פרוי נתן קלר

ארץ חמדה – קישור לשו"ת במראה הבזק באתר

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

לעיין שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל גלבי"ע סיון תשע"ט	לעיין רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג	לעיין גב' לוריאן הופמן ז"ל	לעיין חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל גלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה	לעיין סוזי בת עליזה כהן ז"ל גלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח
---	--	--	--	---

לעיין הנופלים במערכה על הגנת המולדת היי"ד

מתפללים לרפואתם השלימה, בתוך שאר חולי עם ישראל, של:	חנה בת אוריה
טל שאול בן יפה	נטע בת מלכה
ר' יצחק בן בריינדל גיטה	רבקה בת שרה בלה
חוה ראנלה בת פיילא	ירחמיאל בן זלאתה רבקה
משה בן רחל	חיים מרדכי פרץ בן אסתר מילכה
עובדיה בן אסתר מלכה	אורי לאה בת חיה תמימה
דוד בן רחל	מאירה בת אסתר
ניר יצחק רפאל בן יפה	מיכאל אלכסנדר אברהם בן שרה מלכה

חדש – "צפנת ישעיהו" מאת הרב יוסף כרמל

הנביא ישעיהו פעל באחת מהתקופות הסוערות והדרמטיות ביותר בחיי האומה הישראלית, תקופה של ציפייה למשיח שנשברה ברעש אדמה נורא, וחוללה גם מהפך רוחני ופוליטי. האור בקצה המנהרה הפציע שוב רק בימיו של חזקיהו. צפנת ישעיהו: מעוזיה עד אחז מפגיש אותנו עם שלושה מלכים שעמדו בצומת היסטורי זה בתולדות עמנו: עוזיה, המלך שדרש את האלוהים אך לקה בצרעת בעקבות חטאו; יותם, המלך הצדיק ביותר בתולדות עמנו; ואחז, המלך אשר הכיר בקב"ה אבל לא האמין בהשגחתו. בביאורו לנבואות ישעיהו, נצמד הרב כרמל, לדברי חכמינו וגדולי הראשונים, ומציע דרך מרתקת ללימוד תנ"ך בעקבות חז"ל. קריאה זו מבהירה את התכנית האלוהית ומבררת סוגיות עקרוניות באמונה. צפנת ישעיהו מגלה לקורא את משמעות הנבואות לדורו של הנביא ואת הרלוונטיות שלהן לדורנו.

לרכישה